

FOLK OG LAND

NR. 14 — 13. ÅRGANG

LØRDAG 16. MAI 1964

LØSSALG 1 krone

Armensk sovjetsoldat forteller:

**Mot opprørerne i Nord-Kaukasus
under verdenskrigen**

FOR FOLK OG LAND AV JERWAND DSHANIAN

Vi har tidligere bragt en artikkel av armeneren Jerwand Dshanian, som nå er bosatt i Norge etter å ha deltatt i verdenskrigen utskrevet som sovjetsoldat. Han ble herunder tatt tilfange og passerte en rekke tyske krigsfangeleire før han havnet her i Norge. Nå vil han fortelle FOLK OG LANDs lesere litt om sine opplevelser, og her er den første artikkelen i serien:

Forfatteren av denne artikkel er også en fremragende danser. Her ser man ham i en armensk folkedans.

3 dager etter at Sovjet-samveldet kom med i den andre verdenskrigen, fikk jeg mobiliseringsordre. Jeg skulle ut og forsvare Sovjets grenser — som alle mine kamerater og landsmenn, og jeg visste at jeg hadde stoff i meg til å bli en tapper soldat. Jeg pakket min bylt, og tok en heroisk avskjed med min slekt.

Noen timer senere var jeg i uniform, og noen dager senere satt jeg i en overfylt jernbanevogn, som rullet langsomt vestover — vestover mot redsler som ingen kan skildre.

**OPPRØR OG STRENG
DISIPLIN**

Plutselig stanset toget vårt, og vi fikk ordre om å gå av, midt i ødemarken, et par kilometer fra byen Derbent, og derborte så vi tydelig festningen og murene rundt byen, og konturene av de lave, primitive muhamedanske husene tegnet seg mot horisonten i det intense sollyset.

Vi fikk ordre om å marsjere mot det gigantiske

mange trodde vi skulle rundt hele det dagestanske autonome område for å nå byen Mahatsjkala, men hvorfor? Var jernbanelinjen Derbent-Mahatsjkala sperret? Vi skulle jo til fronten, og det ville være en strategisk galenskap å avbryte framrykkingen. Vi visste ikke at våre informasjonskilder var tause. Vi fikk ordre fra overkommandoen å marsjere videre oppover og besette den høytliggende dagestanske landsbyen Dsjangutai 4000 m. o. h., og slå leir der.

Vi begrep ingenting av det hele, og det var også meningen, for det var militære hemmeligheter. Det gikk rykter blant soldatene, og det var tegn på uroligheter blant de opprørske fjellfolkene. Vi gjettet også på at jernbanelinjen ennå ikke var sperret, men at den kunne bli det, hvis man ikke hadde kontroll over disse fjellfolkene. Meget tydet også på, at byen Buinaksk, ikke langt fra fjellbyen Dsjangutai, var hovedkvarter for arméen under hele krigen.

Det var kanskje for å holde den opprørske befolkningen i sjakk, at vi rykket fram — uten å angripe dem. Men dette var til hinder for en hurtig framrykking av divisjonene mot fronten.

Oppstigningen fra lavlandet var slitsom nok, og dalbunnen lå dypere og dypere under oss for hver slyngning av veien. Dagestans daler og fjell er for det meste nakne og skogløse, men vi så en mengde bøfler i vannene langs veien, de lå så langt kvinner og barn, stod under vann de kunne komme. Den dagestanske befolkningen — menn og kvinner og barn stod på begge sider av veien og på torvet i landsbyen, og stirret nysgjerrig på oss, mens vi marsjerte gjennom deres hjemsted — nedre Dsjangutai.

En lastebil kjørte opp på siden av oss, og sjåføren ropte: «Jeg skal til øvre Dsjangutai, og den som vil, kan bli med!» Jeg og et par andre kløv opp på bilen, for det var temmelig langt til

Forts. side 8

Hva pressen ikke refererte:

Landssvikdebatten i Stortinget

ved Alexander Lange

Komiteflertallets ordfører,
Professor Hambro.

**I. Professor Hambros selv-
motsigende innlegg**

Professor Edvard Isak Hambro (H), ordfører for flertallets innstilling i Justiskomiteen om okkupasjonsoppgjøret, sa i Stortinget 24. april 1964 bl. annet:

Den melding som skal drøftes her idag er lang og omfangsrik, og ved siden av meldingen har vi også mottatt en rekke dokumenter fra forskjellig privat hold, som er lagt på presidentens bord. — — — Det rettsoppgjør som vi enda engang skal behandle var vanskelig, stort og bittert. Det er ikke med noen glede vi tar det opp igjen. Men nå er det snart gått 20 år siden okkupasjonen (alle uthvelser er gjort her. A.L.) opphørte, og meget av den bitterhet og indignasjon som fulgte etter okkupasjonen og frigjøringen, skulle nå ha lagt seg, slik at vi kan drøfte oppgjøret lidenskapsløst her i Stortinget.

— Hvis folk føler at der er begått urett, kan vi ikke slippe fra dette ved å vedlegge dokumentene protokollen. — Ved siden av sine andre gjøremål skal Stortinget også være folkets våkne samvittighet. Derfor bør en sak som denne drøftes grundig og belyses fra alle kanter, og det bør skje i Stortinget. — og jeg tror vi alle føler meget sterkt at eventuell urett må gjøres god igjen og ikke bare skjules bak en vakket fasade. — — Og vi føler som mennesker at vi har ikke lov til å si at det ikke finnes

noen utvei, hvis urett er blitt begått.

Det er ingen tvil om at det fremdeles sitter mennesker rundt i dette land som mener at de har lidt urett. Men det er ofte så at de mest hårdnakkede forbrytere føler seg urettferdig behandlet hvis de får den straff samfunnet finner rettfærdig, sa hr. Hambro. (En professor i rettsvitenskap burde vite fra sin ABC at det ikke er noe så ubestemmelig som «samfunnets» konjunkturbetonte syn på et saksforhold «samfunnet» ikke kjenner som er det avgjørende. Avgjørende er derimot vedkommende lovlige og adekvate bestemmelses innhold sammen med bevisene i vedkommende straffesak. Professor Skeie og mange rettslærde ville utvilsomt betegne som absurde de fleste av denne eiendommelige forsøker Edv. Hambros nedenstående løse påstander. (Bemerkningen av A. L.)

Herr Hambro, der som emigrant ikke delte det norske folks kår under okkupasjonen, fortsatte:

Derfor kan vi ikke kullkaste et rettsoppgjør fordi enkelte mennesker selv mener at de har lidt urett. Det er ofte slik at de folk som selv burde ha den sorteste samvittighet, forsøker å appellere til sine medmenneskers medfølelse for å få omgjort den straff som de rettmessig har måttet lide.

*

I fem år sto Norge oppe i
Forts. side 2

Mindretallets ordfører,
sorenskriver Stavang.

Det rette

Det er på det rene, at nordmenn før 9. april 1940 ødela Norges forsvar.

Det er på det rene, at nordmenn før 9. april 1940 uten bemyndigelse og uten det norske folks vitende prisgav Norges neutralitet.

Det er på det rene, at de mest skyldige og mest ansvarlige av dem derefter bragte seg selv i sikkerhet utenfor landets grenser.

Det er på det rene, at de derefter planla og iverksatte det såkalte rettsoppgjør med landssvikene.

Det er vel ikke bare sannsynlig, at de gjorde dette for å berge seg selv.

Det er på det rene, at denne aksjon stod og står i strid med gjeldende lov og rett.

Et ønske om å tilsløre dette faktum synes å være den fornuftige grunn til, at gjerningsmennene har kalt og fremdeles kaller aksjonen et rettsoppgjør.

Men hva er grunnen til, at det norske folk ennå ikke har skaffet de medborgere, som ved denne aksjon er forurettet, skadet eller ødelagt, oppreisning og erstatning?

En del personer, som ikke er noget annet enn seg selv nok, kan påberope seg uvitenhet.

Men de, som vet det nødvendige, og som har anledning til å gjøre sin mening gjeldende, hvorfor henviser en del av dem fremdeles nulevende, herunder også åttinitti år gamle, menneskers krav på oppreisning til «historiens» dom? Hvorfor skyr de nutidens?

Skyldes det ondskap, likegyldighet, frykt eller dumhet?

Jo bedre disse personers føle-, tenke- og handlemåte er kjent, desto riktigere kan der reageres.

De øvrige utgangspunkter for en riktig reaksjon er helt klare.

Når staten har bekostet det såkalte rettsoppgjør, får den også bekoste revisjonen.

Hva staten rettsstridig har tilegnet seg, plikter den å levere tilbake med renter og rentes renter.

Den skade aksjonen har anrettet, plikter staten å erstatte.

Det norske folk, som har funnet seg i aksjonen, får også finne seg i konsekvensene.

Hvorledes det norske folk vil gjøre opp med anstifterne og aktørene, er en sak for seg.

Til det oppgjør bør, sålenge det pågår, ingen forurettet forholde seg annerledes enn som rolig iakttager og eventuelt som innkalt vitne.

Sannsynligvis vil en del mennesker også av det norske folks holdning her kunne lære noget. Og da forhåpentligvis noget godt.

Det, som etter 7. mai 1945 er skjedd her i landet, bør aldri glemmes. La oss under enhver omstendighet, når de forurettede har fått sin rett, alle gjøre hva vi kan, for at en slik skandale som «rettsoppgjøret med landssvikene» aldri mere skal finne sted i Norge.

Christian Bekker

Ja, er det ikke imponerende!

«Tidligere NS-folk er blitt ordførere, prester og lærere», setter VG som overskrift over sin uhyre kortfattede beretning om Stortingets behandling av rettsoppgjøret og vil vel dermed markere at sannelig har vi ikke vært storsinnede. Det var det Terboven også understreket bestandig. Men la oss nå se litt på dette. Lærere er det slik mangel på her i landet at man til syvende og siste ble nødt til å sluke også tidligere NS-folk, prester er vel det mest foraktelige VG vet, så det kan vel uten vanskelighet akseptere de uhyre få som har fått en prestjobb, og hva ordførere angår, så er det noe hverken Stortinget eller VG har hatt noe med å gjøre. At NS-folk er valgt til ordførere en rekke steder betyr ganske enkelt at folket tar avstand fra hele forfølgelsen av NS-folk og fra det såkalte rettsoppgjøret og demonstrerer ved å velge domfelte som sine fremste tillitsmenn.

Ord for dagen

«Iallfall en klar konklusjon burde kunne trekkes av Koksverkskandalen, men den blir underlig nok ikke trukket. Konklusjonen er at Staten må avholde seg fra å drive forretning».

Leder i «Farmand» 25/4 1964.

«Stat og kommune skal ikke drive forretning».

Nasjonal Samlings program 1933.

Landssvikdebatten

Fort. fra side 1

en bitter og avgjørende krig. (Bemerkning av A. L.: Nei, ikke Norge. Heller ikke herr Hambro fant veien til fronten!) Jeg tør be leserne i medfølelse studere hans innlegg og tenke på den sinnsforvrøling og varige begrepsforvirring det kan medføre å være emigrant, noe hans far C. J. Hambro har gitt rammende uttrykk for. Edvard Hambro fortsetter: Vårt land var hærtatt for første gang. Tusenvis av våre landsmenn led vondt i fangenskap. Mange ble pint ihjel eller drept på annen måte, og folket stod samlet både hjemme og ute, frasett en meget liten del av befolkningen som av en eller annen grunn samarbeidet med fienden og støttet ham i råd og dåd. Det kan vel tenkes at enkelte av dem som støttet fienden, gjorde det ut fra aktverdige motiver, men de fleste hadde beveggrunner, som var slike at vi snakker minst mulig om dem, og betrakter dem som en skam for landet. Men selv de som mente de var besjelet av de riktige motiver da de samarbeidet med fienden, begikk forræderi mot landet vårt. De brøt våre lover og sviktet vår følelse av fellesskap. De gjorde det vanskelig å motarbeide fienden, og de sinket frigjøringen. Mange av dem klager idag fordi de føler seg satt utenfor. Men de glemmer at de ikke forfølges av myndighetene. De har ganske enkelt mistet den aktelse folk burde ha i sine medborgeres øyne. Og det viser hvordan folkets rettsbevissthet reagerer selv i dag, og enda sterkere var denne fornemmelse under krigens år.

— Det var for å unngå lynsj-justis at lovvedtakene kom i stand i London under krigen etter et langt og samvittighetsfullt samarbeid mellom hjemmefronten og myndighetene ute.

— Men når dette først er sagt, tror jeg også vi må innrømme at det er enkeltheter som vi ikke er så fornøyet med. Det er nok ting vi gjerne ville ha ugjort, og med den eterpåklokskap vi i dag sitter inne med, er det sikkert bestemmelser som vi kanskje ville ha truffet på en annen måte.

*
Det har fra forskjellig hold vært reist alvorlige innvendinger mot rettsoppgjøret.

— Det er ikke Stortingets oppgave å sette seg til doms over Høyesteretts rettsanvendelse. Det ligger utenfor Stortingets kompetanseområde. Noe annet er at Stortinget ved nye lover kan

Nasjonal Samling må vi ha

Efter at det i FOLK OG LAND for en tid siden kom den første artikkel om hvor vi politisk hørte hjemme eller om vi skulle danne et eget parti igjen, er det kommet en uendelighet av forskjellige svar fra NS-folk rundt omkring i landet. Det viser jo at vi slett ikke er døde eller sløve. Nei, vi har bare vært nødt til å samle oss og kanskje slumre litt efter all påkjenningen.

Når man i ett av de siste numre av FOLK OG LAND leste herr Sandstads innlegg om dette emne, så synes det å fremgå nokså klart at **hvor** vi enn prøver å vende oss hen eller gå inn med vår positive vilje, som fremdeles gjerne vil forstå sin tid og ville det gode, blir det det samme som før med å prøve å sette nye lapper på gamle, slitte skinnsekker. Vi har naturligvis ærlige og sindige og idealistiske nordmenn rundt omkring i landet, vært enno, men det fortvilede er at **hva** de enn strever for å gjennomføre av det som er godt og gavnlig for Norge, så hviler hele deres vurdering på sand og vi vil ikke kunne føle oss vel eller som frie mennesker blant dem så lenge justismordet på Quisling ikke er innrømmet.

La oss derfor heller gjøre som vår fører selv i sin tid mot eget ønske ble nødt til, å danne eller gjenopprette NASJONAL SAMLING igjen. Vi har jo intet å stikke under stolen, vi er de samme som vi har vært hele tiden, vi mener det samme og programmet vårt står der urørt.

Hvis vi så er en ca. 75 000 menn og kvinner som fremdeles kan samles i en uredd flokk, hva skulle så den store Midgardsormen kunne gjøre oss? Man kan da vel ikke gå til snikmord på et så stort antall mennesker? Heller ikke begynne å dømme oss

andre rettstilstanden hvis de praktiske resultater av Høyesteretts avgjørelser virker støtende. Billighetserstatning kan gis, og Regjeringen kan på administrativ vei finne andre utveier. Benådning kan også brukes. Men for at vi ikke skal skape det inntrykk at vi i Stortinget mener at rettsoppgjøret hviler på et galt grunnlag, er det rimelig å behandle enkelte — men bare enkelte — av de viktigste innvendinger som har vært reist.

*
Først og fremst kan det være naturlig å se på de folkerettslige argumenter som har vært brukt. Det har således vært hevdet at det skulle stride mot anerkjente rettsprinsipper at straff ble

Fort. side 7

ikke har gjort eller ment? Dette være sagt om noen skulle være redde. Og fylker vi oss fremdeles inn under det hellige Olavskors så kan vi vel føle oss beskyttet og tro at velsignelsen vil komme til å hvile over vår fornyede innsats.

De fleste som var med dengang, helt fra 1930-årene er nok blitt en smule grå i håret kanskje, men vi har jo det friske, glade sinn, som lever i enhver der har vært **tro og holdt ut** gjennom trengslene. Og vi har selve livets rett i og med vår idé! Melodien er ikke blitt vekk!

Tenk også om vi kunne gi den merkverdige, delvis forkrøblede ungdommen vår noe virkelig verdifullt og byggende å samle seg om, så rettet de kanskje de hengende hender og de bøye knær, sluttet å stå på gatehjørnene og kjederøke, og fikk annet å tenke på enn sex og kriminalitet.

Skulle da ikke tiden også snart være moden for NASJONAL SAMLING?

K. N.

Bekymrede historieforvanskere

«Grini-posten» gråter over at det fremdeles fra Undervisningsrådets side ikke er gjort noe med forslaget om «et eget epokehefte» om okkupasjonen til undervisningsbruk i de norske skoler. Og ARBEIDERBLADET gråter visst med og har fluksens henvendt seg til Undervisningsrådets «rådgiver i historiske spørsmål, lektor Ragnar Aalen». Sannelig gråter ikke herr Aalen også en skvett over manglende effektivitet i historieforvanskningen. «Det hele står faktisk på at en eller annen setter seg ned og skriver et hefte», sier rådgiveren, og «så snart det forelå ville det bli godkjent.» Tydeligvis uten hensyn til hva det står i det.

Ellers er rådgiveren inne på noe når han beretter at «det har vært på tale å oversette en brosjyre på engelsk om krigen i Norge, en brosjyre som ble gitt ut i London i 1943.» Den måtte bare først oversettes og ajourføres, som rimelig kan være, siden sabotasje og snikmord m. v. jo gikk sin gang i Norge også efter 1943.

Men ellers er altså tanken god den. Siden hele okkupasjonen foregikk i engelsk regi og siden det var der en klekket ut både historieforvanskningen og rettsbruddene, så er det ikke mere enn rimelig at norske skolebarn også får «historien» derfra. Hvis en da ikke mot formodning skulle tenke på å la de norske skolebarn få vite sannheten.

HAR DE SIKRET DEM

«SANNHETEN OM QUISLING»?

Folk og Lands Bøktjeneste

Sommeropphold

Nasjonalsinnet tysk ektepar i firtiaårene, han ingeniør, hun lærerinne, vil gjerne leie hytte eller husrom hos norske meningsfeller i fjorten dage fra ca. 12. august. Enkle mennesker, som stiller seg selv. Sjø, fjell eller vanlig innland på Øst- eller Sørlandet. Skriv vennligst til FOLK OG LAND.

FOLK OG LAND

UAVHENGIG UKEAVIS

Redaktører:

ODD MELSOM, ansvarlig
ALEXANDER LANGE

Og hva så?

Det var ikke megen ære vår statsdikter Arnulf Øverland levnet Stortinget i sin tale for en tid siden i Landsforbundet for Folkeavstemning. «Idag er Stortinget en klart antidemokratisk statsmakt», sa han, og han tilføyet dette, som nok kan bli aktuelt på bakgrunn av den skandaløse måte det samme Storting nylig avfeiet den meget vel begrunnede kritikk mot det såkalte landssvikoppgjøret på: «I årene før krigen dannet det seg et parti som kalte seg Nasjonal Samling. Vi må ikke risikere, at en slik bevegelse oppstår i protest mot Stortingets oligarki».

Nasjonal Samling behøver naturligvis ikke oppstå igjen. Bevegelsen lever fremdeles i hjertene hos titusner gamle tilhengere, og vi får daglige beviser på at den også spirer og gror hos en ungdom som er sulteforet med idealer og tro og oppfødd på tomme demokratiske fraser og kultursurrogater hentet ut fra urskogen eller gravd opp av ørkensanden. For påny å gjøre denne «protest mot Stortingets oligarki», som Øverland kaller det, til en faktor i norsk politikk, kreves det ikke annet enn å la bevegelsen innregistreres igjen. Det er mange som opp gjennom årene har ønsket at så skulle skje, og det er naturligvis ingen hemmelighet at når en har funnet hittil ikke å burde gjøre det, så har et avgjørende motiv vært dette at en ikke ville legge unødige politiske vanskeligheter i veien for dagens aktive partipolitikere når det gjaldt dette å finne tilbake til rettens grunn etter den nå snart tyveårige ørkenvandring med tilhørende dans rundt rettssvikets gullkalv.

Troen på våre nåværende stortingsrepresentanters evne og vilje til omvendelse kan vel ingen lenger ha i behold etter den siste galaforestilling i tingets berømmelige hall, og derav følger naturligvis igjen at den gamle politikk har nådd veis ende. Det må etter vår mening nå være slutt med den golde stemmestreikingen eller det som enda verre er: nødstemmingen på det man antar er det minste onde, men som alltid uvegerlig viser seg å ende i dyp skuffelse over løftebrudd og stortingsmannsfeighet.

Den elskelige stortingsrepresentant, Sverre Løberg, hvis arroganse bare overgås av hans tåpelighet, anførte som argument for å opprettholde den norske uretten grusomheter som tyskerne eventuelt skulle ha begått under verdenskrigen, og fikk langt på vei følge av etpar høyredisipler også. Det var såvidt vi oppfattet ingen av de andre stortingsrepresentanter som protesterte mot denne form for argumentasjon. Oss bekjent er det ingen som har krevet revisjon av dommer over eventuelle norske mordere og sadister eller andre som har begått virkelige kriminelle handlinger. Kravet om revisjon gjelder de domfellelser som direkte i strid med grunnlovens ånd og bokstav har funnet sted av folk som har gitt uttrykk for et politisk syn ved medlemskap i et politisk parti og politiske handlinger i tråd med dette. Ingen løbergsk svada kan rokke ved dette. Og er det så at det bare er medlemmer av NS som måtte ha begått kriminelle handlinger som kalles «aktive», mens det overveldende flertall ellers er «passive», så er vi de siste til å sette likhetstegn mellom de to grupper.

På bakgrunn av løbergsk uttalelser, slår hans livorgan TELEMARK ARBEIDERBLAD fast at «flertallet av NS-medlemmer — — — ønsker ikke at det skal ripes opp i en trist tid og i forhold som de selv dypt beklager», og flere stortingsrepresentanter gav under debatten uttrykk for lignende skjønnne håp om at flertallet av de domfelte faktisk stod på deres side og ikke på deres som krever uretten gjort god igjen! Vi er redd vi må bedrøve ønsketenkerne på dette punkt. Det er sant at skammelig få av de domfelte deltar aktivt i arbeidet for rehabilitering, men det skyldes så-

Plagiat

«Tirre vil jeg Magni Løve
— Norges bonde vil jeg prøve»
J. B. BULL

Herren steg over taburett,
Gerhard den siste og første,
og dermed gjør han det bøndene
hett:

Den, som er tørstig, han tørste.
Rådville bønder skal trampes ner-
den, som er hungrig, han hungre
mer,

og den, som er fattig, han
fattig vær!
slik lyder budet — hans største.
Markerne flå's, der hans såler
skraper,

mens bøndene flykter, som vett-
skremte aper.
Het går han fram på sin vredes
bane,
verre, ja verre, enn Bør kunne ane.
Mange enfoldige trodde ham så:
frihet og likhet, det skulle de få,
og dermed så gav de ham makten.
Men Gerhard brøt snarlig den
pakten.

Og Norges bønder satt med
ryggen bøyet,
ti det var klart at man, for dem
har løyet.

Og siden da så krøp de under
benken
— de åt de smulene, som ramlet
ned fra skjenken.
For hver gang noen våget kikke
opp på bordet,
det lød et tramp, som skremte
ham fra ordet.

Nu Norges bønder, viftende med
halen,
venter på svar, — nu venter
de på talen.

AXEL SKUGGEVIK

visst ikke at de har noe annet syn idag enn dengang de i retten erklærte seg ikke skyldige. Det skyldes ene og alene frykten for den rådende meningsterror, for å bli fratatt igjen det levebrødet de nådigst får lov å arbeide for så lenge det er mangel på arbeidskraft i dette land.

Naturligvis er det få eller ingen av de domfelte som ønsker å bli sendt gjennom rettsmaskineriet nok engang, og det er da heller ingen som er tåpelig nok til å mene at det er mulig, ennsi praktisk politikk å gjøre noe slikt. Det alle de domfelte uten unntagelse ønsker er en kollektiv revisjon i den retning som stortingsmann Eikeland gav uttrykk for da han hevdet at «vi bør nå fjerne dette ord (landssvik) både fra vårt sprog og fra vår bevissthet».

Akkurat det er det vi ønsker, samt å få tilbakebetalt de penger som staten urettmessig og i direkte strid med

En beskjeden mann

I anledning av offentliggjørelsen av C. J. Hambros dagbøker skriver redaktør Chr. A. R. Christensen i Verdens Gang 16. april 1964 om Paal Berg at han er selve typen på en enkel, beskjeden mann.

Det var denne mann som oppnevnte en ny regjering i Oslo, mens Kongen og Nygaardsvold ennu var i Norge. Det var han som i Høyesterett erklærte at Stortinget av 1936 ikke kunne sammenkalles etter krigen og at dets myndighet var definitivt opphevet. Det var han og hans menn som sendte Paul Hartmann til London med en erklæring som er gjengitt på side 39 i Paul Hartmanns bok: «Bak Fronten». I denne erklæring står blant annet: «Da regjeringen er gått ut fra Stortinget av 1936 forutsetter man derfor i Norge at regjeringen stiller sine plasser til disposisjon så snart Kongen er kommet på norsk jord igjen».

Det var de samme menn som skrev straffelover mot medlemmer av Nasjonal Samling og fikk regjeringen Nygaardsvolds godkjennelse. I Gustav Smedals bok: «Patriotisme og Landssvik» er på side 124 gjengitt en uttalelse om en av disse «anordningers» § 11, nr. 9 av høyesterettsdommer Alten: «En straff av denne art er, så vidt vites, ukjent i andre siviliserte land, og den strider mot alminnelige strafferettsprinsipper».

Paal Berg og hans menn satte seg selv som fortolkere og dommere etter de lover de selv hadde skrevet. Stort beskjednere kan vel neppe noe menneske bli.

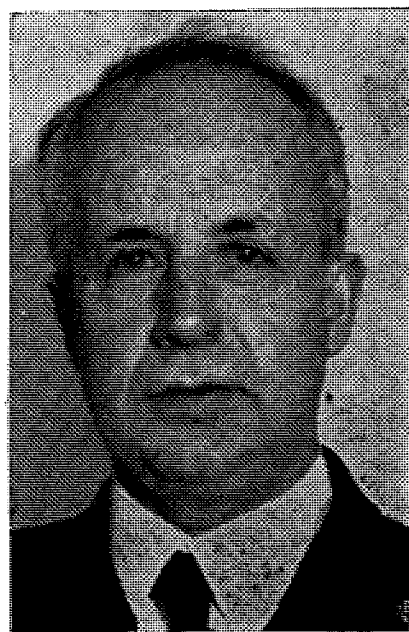
Dette er dog ikke det verste. Langt uhyggeligere er den løgn som ble spredt om medlemmer av Nasjonal Samling og som ga seg de uhyggeligste utslag. Det som Martha Steinsvik har skrevet er jo bar en liten, liten del, og vel heller ikke det verste.

Det gikk en uhyggestemming over landet da vi hørte at alle frontkjempere skulle skytes og mange, mange med dem.

En eldre, troskyldig anklaget innstevnte som forsvarsvitne en ung mann han hadde hjulpet under okkupasjonen. Den unge mann svor i retten på at han aldri hadde hatt noe med «disse fordøm-

grunnloven har tilranet seg fra de domfelte.

Og vil ikke de nåværende stortingsrepresentanter gi oss denne vår soleklare rett, så vil vi iallfall ha gleden av å si hva vi mener om dem på en ettertrykkelig måte ved neste valg.

te nasistane» å gjøre. Folk var vettskremt. Ingen kunne føle seg trygg. En prest fikk således som tiltalepunkt at han hadde solgt moreller til tyskerne. Alle jurister som hadde vært dommere under okkupasjonen skulle granskes, erklærte statsråd Wold til Hambro. Det var vel da ikke mer enn menneskelig at de søkte beskyttelse hos Paal Berg og gikk ham til hånde. Medvirkende var jo også at de fant det bedre å straffe etter et slags lover enn at opphissede, fanatiske snikmordere skulle drepe folk for fote.

Beskjedenheten sitter fremdeles i det norske høgsete. Ingen med makt og mynighet tør forandre på det som er gjort.

Man overlater det hele til «historiens» dom.

R.

I NESTE NUMMER:

bringer vi en lengere kommentar til Stortingets behandling av «retts»oppgjøret av overrettsakfører Sverre Helliksen og en artikkel av Olaf Holm under titlen «Kark». Begge har dessverre måttet stå over på grunn av ubotelig plassmangel, blant annet fordi det stenografiske referat fra stortingsdebatten forelå etter at dette nummer var lagt opp og forårsaket endringer i siste liten. Vi ber både forfatterne og våre lesere om undskyldning.

Daglig friske blomster

Blomsterforretning

SYNNØVELIE

Kranser til alle priser

Frognerveien 30, Oslo

Tlf. 44 22 30

husk

bladpengene

Med frontkjemperne på østfronten

Små historier fortalt for FOLK OG LAND av legionær nr. 3761 Svendsen

Sol og varme i skyttergraven.

7. VEDDELØPET.

I løpet av sommerdagene hadde vi til og med timer da vi i «lett» beklædning gjorde vår vaktteneste. Når en post i badebukser, med knobelbecher og omgjordet med kobbel for patraskene og med den foreskrevne stålhelmet på hodet dro på vakt, gjorde han i første øyeblikk et noe fremmedartet inntrykk. Dog, det ladde gevær i høyre hånden hans vitnet om stundens alvor!

Det var ikke bare varmen som forsterket vår kjærlighet til badebukser. «Endelig en gang uten lus!» Larsen Berg, som en gang hadde fart tilsjøs, beskuet sin nakne overkropp med de røde striper etter kløssår. «Så ilde var det ikke i Sør-Amerika. Der var ikke bestene så underernærede.»

Forsiktig brettet han kanten utover: «Her er også et par slike nydelige, små hvite dyr — Så, kom her — rolig — pent opp på neglen min!»

Interessert så jeg på, så flott klarte ikke jeg det. Lusene satt midt oppe på tommelfingerne. Så la han fagmessig den andre tommelfingerne oppå og trykket til — Klkk — Det var tydelig å høre da skallet revnet — «Et hem-

melig russisk våpen minde!» — «Hemmelig? Det er alt annet enn hemmelig!» — «Hva levet alle disse lusene av da det ikke var krig her?» — «Hadde du ikke lus hjemme da?» — Larsen Berg rakk akkurat å kaste seg ned før knobelbecheren min knallet i gravveggen bak ham.

*

Bortenfor oss, der hvor overløpergraven endte i løpegraven, hadde vi gravet ut litt bredere. Rommet her ga akkurat plass til å bygge opp et lite bord. Platen hadde en gang tjent som dør i en russisk flyverkasserne. Ved kunstferdig saging hadde vi fått frem en nesten kvadratmeter stor flate. Som føtter hadde vi slått to peler ned i jorden. Alt vitnet om solid og dyktig arbeide.

Larsen Berg var stadig i bevegelse og merket ved hjelp av en lekte opp like store avstander på platen, mens Ola Nordmann, jeg og misjonæren ga gode råd. Den store dag var kommet. Leningrad-løpet skulle finne sted!

«Hold lekten litt!» — «Hold rett ellers får den der en fordel!» Larsen Berg trakk en strek med kritt. Tilsist var det fem vakre nøyaktig parallelt løpende

krittstreker på platen.

«Lus har vi nok av — jeg synes vi burde sette opp ordentlige premier.» — «Jeg byr en sigarett!» — «Er du knuslete? Jeg byr da en eske!» — «Saxegruppen må også by noe ellers får de ikke være med!» — «Hvis de ikke blir med så blir det ikke noe morro. Det må være konkurranse!» — «Godt, hvis Saxegruppen holder mot, så setter jeg også en eske. Jeg hentet kantinesigaretter i igår.

«Lurer på om Fosse vil være med?» — «Han, det ligger under hans verdighet! Bare forestill dere: Uscha Fosse, vinner av luseløpet! slikt noe går ikke.» — «Tøys, naken ser han ikke bedre ut enn jeg!»

Jeg så på Larsen Berg — «Har du noen anelse — — noe så fælt som deg — — og det skulle han kunne måle seg med!»

«Saxe blir heller ikke med!» Noen representanter fra nabogruppen var møtt frem.

«Saxene er her — Holder dere en eske sigaretter mot oss?»

«Dere er da ingen luseeksperter — dere kan like godt levere sigarettene med en gang — vi vinner!»

«Har dere med lus?»

«Jeg har ikke knekket noen siden igår!» — «Hvem av dere har stoppeklokke? Ingen?» — «Jeg har sekundviser — klarer det seg?» — «I orden — så begynner vi.»

«Larsen Berg begynner, det er han som har satt det hele igang!» — «Det er jeg ikke enig i. Vi må trekke lodd!» mente en av saxene. — «Vel, trekk lodd. En stålhelmet?» — «Her er luen min.» Loddtrekningen ble foretatt. «Fosse» stod det på sedlen og vi begynte. — «Larsen Berg, du starter i første bane. Ola er assistent!»

Forsiktig trakk Berg skjorten sin opp og begynte å skrape med en saks oppe i kravesømmen. To lus falt ned på platen. Ved hjelp av en fyrstikkeske ble de bragt til startstedet. Klar — gå! Klokken går!

Larsen Berg og hans «assistent» Ola Nordmann tente hver en fyrstikk. Med ilden drev de dyrene fremover. Lusene hadde den egenskap at de ikke hoppet over de hvite krittlinjer. Det var en gammel erfaring som Larsen Berg hadde gjort i Spania.

Det var et avsidig veddeløp. Vi brølte «heia» og ååh! Ola var kommet for nær med fyrstikken sin. Hele lusen eksploderte! Larsen Berg fullførte løpet. Med en sammenbitt, uhørt kampånd nådde lusen hans mållinjen!

Gruppekampen varte nes-

Forts. side 6

OLGA BARÉNYI:

73

Dødsdans i Prag

En roman om pragerrevolusjonens dager

i 1945

Martin glir ned fra stolen og Hva kan en spion ville?

vender ryggen til henne. Han steller med radioapparatet. Blikkmarsjen faller hånlig skurrende inn i stillheten, så en eller annen italiensk stasjon som regner opp et utall av høyere nasjonalsosialister som angivelig har begått selvmord, så musikk. Lett, fransk musikk, ikke melodisk, men pikant og innsnigrende. Det passer til denne situasjon. Han har vondt av det stakkars fugleskremslet. — Naturligvis vet han hvor Emil vil hen. Emil er ingen dårlig psykolog, han vet at denne kvinne, der i likhet med ham selv stammer fra arbeidermiljø, ikke er vant til raffinement og finesser. Håndfast og plump må smigren være, akkurat slik som kavalerene hvisker til sine brusslurpende damer over ølen i forstadslokalene.

«En kvinne som De burde egentlig ha eller kunne oppnå alt».

Fru Pecha tar tappert en stor slurk av den gyselig smakende whisky og slår forbausd fast at drikken egentlig ikke er så ilde. Raskt tar hun nok en slurk og sier kokett på samme måte som Helena: «De er en skøyer!»

«Jeg skal beise for Dem at jeg ingen skøyer er. Hvor meget ville De trenge om måneden for alltid å kunne se så vidunderlig ut som idag?» Stjålent kaster han et blikk på Martins armbåndsurs. Forhåpentlig vil affæren med denne gamle ikke vare for lenge. Han har jo også bruk for Reumann, og litt søvn før den store morgendag kunne han også trenge.

Fru Pechas omtåkede hjerne gjør et forsøk på å advare. Mannen vil gi henne penger. Hvorfor? Slike menn som han gir ikke engang bort et stykke brød gratis.

«De kan jo tenke over saken, fru Pecha. Om tre eller fire uker vil jeg forhåpentlig ha bedre tid. Da kan vi sammen ta en tur til Karlsbad eller hvor De ønsker. Jeg vil ikke tvinge Dem. Nå må jeg dessverre gå alt. Altså, skjønne frue, kanskje vi møtes snart!»

Fru Pecha har forstått ordet «kanskje» slik Emil ønsket. Kanskje er slett intet. Kanskje er slutt. Kanskje er avskjed. Avskjed fra pengene som hun kunne få til å kjøpe seg skjønnhet for.

«Vent litt til», og hun holder fast i den hånd han har rakt henne.

Emil setter seg igjen og tier. Nå må hun snakke, hun må selv tilby seg.

«Jeg er ikke beruset», sier sekretæren med litt usikker tunge. «Si meg hva det er De ønsker av meg!»

«At De holder øynene og ørene åpne i politipresidiet».

«Åhå», ler hun perlende på samme måte som Helena. Hos henne er det riktignok ingen perler, men bare kneppet i den billige tannprotese. En spionasjefilm som hun så for år siden danser flimrende for øynene på henne. Heltinnen, den store kvinnelige spion ble også vervet på liknende måte. Fru Pecha har aldri hørt at det også finnes heslige kvinnelige spioner. Det må altså likevel være noe ved henne, hun kan ikke være så stygg som hun har innbilt seg, ellers ville denne mann — — —

Hjernen hennes blir plutselig overklar. Det er det stadium som ikkedrikkere når overraskende hurtig og som efterfølges av et tåkeslør som legger seg over tenke-evnen.

Forts. side 6

Bunker for troppstaben.

I BUNKEREN

FÆDRELANDSVENNEN på avveier

Noen nødvendige kommentarer til Munksgaardske betraktninger

FÆDRELANDSVENNENS Munksgaard har beåret oss med et slags tilsvær i anledning av vår leder «Presse på avveier», og den ene elskverdighet er den annen verd, så vi benytter oss gjerne av anledningen til å fortsette vår opplysningsvirksomhet. Dette så meget mere som det også gir oss anledning til å sette visse ting på sin rette plass.

Munksgaard tar ilskent avstand fra en uttalelse vi har tillagt ham om at han benekter at engelskmennene og franskmennene også hadde planlagt okkupasjon av norsk område og at det bare var et rent tilfelle som gjorde at tyskerne kom dem i forkjøpet. Vi beklager hvis vi har gjort ham urett på dette punkt, og vi forstår hans reservasjoner siden alle autoriteter forlengst har bekreftet at slik var det. Men, vi forstår ellers ikke den store indignasjon, siden han — forøvrig i full overensstemmelse med vanlig jøssingtaktikk — etter reservasjonen likevel for sikkerhets skyld slår fast at «det kan selvsagt godt tenkes at jeg ville mene noe slikt.»

Vi tviler ingenlunde! Men, over til andre sider av herr Munksgaards lange partsinnlegg. Han synes det er rart at når det gjelder den norske krigsavslutningen, så vet «redaktørene i nazi-avisen (og det er vel oss) det langt bedre enn Koht som bare var utenriksminister.»

Nå har jo ikke den forutseende utenriksminister Koht, som så ansvarsløst satte den norske nøytralitet overstyr til fordel for England, nettopp utmerket seg ved god hukommelse — for å ta alt i den beste mening — om denne krigsavslutningen eller fortsettelsen (stryk det som ikke passer). Han opptrådte således som vitne i saken mot minister Skancke og fortalte at han ikke hadde sett kapitulasjonsavtalen, mens det senere ble dokumentert at han hadde satt sin signatur på dokumentet. Noe han forøvrig har bekreftet i FOLK OG LAND og undskyldt med at han vel da ikke husket bedre.

Så når alt kommer til alt kanskje redaktørene i «nazi-bladet», som kjente avtalen og husket den både før og etter 1945 vet bedre enn den forutseende hukommelseskunstner Koht.

Det er derimot en annen side ved det herr Munksgaard anfører som fortjener nærmere omtale. Han siterer en uttalelse av Reichskommissar Terboven «på et førermøte 26. september 1943», hvori denne sier at «Norge — vil vokse seg inn i det

Fædrelandsvennen gjør stor ære på FOLK OG LAND

enige storgermanske rike». Og videre siterer han et brev fra Finn Støren til Quisling av 5. mars 1945, hvori Støren gir uttrykk for skuffelse over den tyske okkupasjonsmakts utnyttelse av Norge og blant annet bruker uttrykket at «Norge befinner seg de jure i krig med Tyskland.»

Nå forstår vi ikke akkurat hvorfor en varm venn av det norske demokrati som herr Munksgaard i og for seg blir rystet over den uttalelse som tillegges Terboven om et storgermanske rike, siden de norske demokratiske bestrebelser etter verdenskrigen har gått ut på ikke bare å gå opp i et germansk rike, men i et Atlanterhavsrrike og til og med et samlet verdensrike. Men la nå det stå ved sin verd. Sakens sammenheng var jo nemlig følgende, som til og med norske historikere har slått fast:

Et okkupert område er folkerettslig sett — og folkeretten hadde Norge godtatt som bindende for seg og som gående foran norsk lov — ikke i krig med okkupanten hverken de jure eller de facto. At Norge ble et okkupert område var i all fall ikke Quislings skyld. Da statsmaktene flyktet mot svenskegrensen 9. april og overlot folket til sin skjebne, forsøkte Quisling — med fare for å bli beskyldt for landssvik av de flyktende — å redde hva reddes kunne og skaffe Norge en lignende stilling som Danmark. Dette var en strek i regningen for de tyske militære som hadde andre planer. Det lykkedes da også disse krefter, i første rekke kanskje da den general Engelbrecht som nettopp er død, i samarbeid med blant annet politimester Welhaven i Oslo, biskop Berggrav m. fl. å velte Quislings regjering og få den erstattet med et administrasjonsråd, som ikke bare lot krigen gå videre til den

endte med fullstendig kapitulasjon og okkupasjon og dermed forskjertset Norges muligheter til å opprettholde selvstendigheten, men som også direkte ydet tyskerne støtte under kamphandlingene som fulgte.

Quisling gav aldri opp håpet om å kunne skaffe Norge selvstendigheten tilbake og å få okkupasjonsstanden endret gjennom avslutningen av en formell fredsavtale med Tyskland, som gjorde Norge til en selvstendig stat igjen. Uavlatelig bearbeidet han de tyske myndigheter i denne retning og kom herunder i direkte motsetningsforhold til Reichskommissar Terboven, som hadde andre planer — tildels av direkte personlig art. Da Quisling dannet sin annen regjering i februar 1942, fikk han løfte av Hitler om at dette skulle føre til en formell fredsslutning. Han ble imidlertid stadig holdt hen med løfter og undskyldninger, noe som naturligvis hang sammen med den tyske motgang på frontene og tysk mistenksomhet når det gjaldt de okkuperte land og fremtiden. Så sent som i begynnelsen av 1945 oppsøkte Quisling Hitler for siste gang, men oppnådde heller ikke da sin hensikt, noe som gjorde ham meget bitter overfor Tyskland og Hitler. Naturlig nok, siden det jo rev grunnen vekk under hans egen stilling ved det

Forts. side 6

Hors de Combat:

Fra kulturfronten

TEATRETS KRISE

I.

Som andre kulturformer ser det ut til at også teatret har degenerert i etterkrigsårene. Den krampaktige søken etter originalitet fører uvegerlig ut i dilletanteriet. Absurd teater? Ja, det er i sannhet absurd. Hvis man fullstendig vil avfolke tilskuerplassene i teatrene så kan man bare fortsette med det. Normale mennesker føler ubehag og lede ved alt dette hårreisende vrøvl.

Skjønt avfolke teatrene? Man var i god gang med det allerede før man søkte hen til absurditetene. Og den statlige T V hjelper naturligvis godt til.

Ingen som stiller med kunst i dette land har vært så føre vår som teaterlederne. Anført av den utrettelige Axel Otto Normann — ingen kunne tigge som han! — har de år etter år gått løs på statlige og kommunale myndigheter. Kulturen var i fare hvis ikke teatrene årlig ble understøttet med et anelig antall millioner! Og nødpet ble hørt, kanskje ikke minst fordi kulturpolitikerne da fikk en enestående sjanse til å plasere seg rundt i teatrenes direksjoner og der holde nøye oppsyn med både hvem som spilte og hva det ble spilt. Tenk om noe så uhyrlig skulle skje at noen av våre skuespillere slapp til eller noen av våre forfattere blev oppført. Sånt må selvsagt forhindres. Kunstens frihet? For hver kro-

Fornøyer

teatrene

Bilt. også i Norgesens kiosker.

Nationalteatret

I aften kl. 20-22.30: «Maria Stuart». I morgen kl. 19.30 Premiere: «Barben i parken». Lysstykke av Neil Simon. Regi: Jørn Ording. Dekor.: Per Schwab. Med Lillebil Ilsen, Ingerid Vardund, Per Aabel, Arne Bang-Hansen, Odd Borg. Orkester og park. A utsalg. I kronas overpris i dag. Fred., lørd. og mand.: «Barben i parken». (Ab. B nr. 8 blir d. inat.) Sønd.: «Maria Stuart» (solgt forest.).

Det Norske Teatret

Kvar kveld kl. 20. I kveld og torsdag utselt. «Annie get your gun». Annie: Selvi Wang, Frank Butler; Christian Bratt, (gjest). Torsdag — Annie: Gudrun Waadeland, Frank; Per Skift. 1. mai. kl. 16.30 og 20.30 «Annie get your gun». 1. framvisning — Annie: Selvi Wang, Frank; Christian Bratt; 2. framvisning — Annie: Gudrun Waadeland, Frank; Per Skift. 8 d. fors. Bilt. kl. 9-20. Frø kl. 10 tilf. 42 46 17, 42 00 85. Publikumskr. (abonnement) Rosenkrantzgt. 8. 11-15. Tilf. 33 14 52.

ne i bidrag glir kunsten dyper inn i statsdirigeringen. Er det ikke demokrati man stadig snakker så høyt om? Få meg ikke til å le.

En annen side av saken er at når det gjelder de rent kunstneriske prestasjoner, så ser det ut til at umyndiggjørelsen spiller liten rolle. Her hjemme finnes det vel i dag knapt en håndfull av virkelige scenekunstnere. Resten er mere eller mindre halvgode replikkspeditører som passer til å stå i L O, true med streik, og tiltvinge seg årvisse lønnsforhøyelser og dermed følgende høyere priser. Når man sammenligner med andre kunstarter, så er skuespillere en enestående privilegert arbeiderklasse. God årslønn som stadig suppleres med feite ekstrahonorarer i kringkasting, T V og film. De fleste må vel sies å være godt og vel overbetalt.

Men teatrets krise skyldes på ingen måte alene skuespillerne. Det er først og fremst den dramatiske litteratur — eller mangel på en sådan — som bærer skylden. Norske teaterledere er noen reddharer. De våger ikke å gå inn for å gi norsk dramatisk litteratur vekstmuligheter og levevilkår. Man må gå ut fra at angsten og respekten for de politiske overkikadorer er for stor, å løpe den minste risiko er for farlig. Det er bedre farefritt å kikke efter hvilke stykker som har gjort seg i Paris, London og New York. Om de egner seg for norsk publikum er uten større betydning. Den tidligere nevnte Axel Otto Normann næret en nesegrus og kritikklos beundring for alt som var

Forts. side 7

Grunnløvsjubileet

I anledning av grunnlovsjubileet som partipolitikere fester så høyrestet for trykker vi opp igjen en tegning av Einarson i «Trollspeilet nr. 6». Den hadde som underskrift: DENNE LIKER JEG HELLER IKKE!

Dødsdans i Prag

(Fors. fra s. 4)

«Jeg er innforstått», nikker hun alvorlig etpar ganger. «Men bare på én betingelse. Penger alene gjør ikke lykkelig».

«Ikke helt, men noe nær», ler Emil og morer seg. «Hva ville De ellers ha?»

«Det kan ikke De gi meg. Det kan bare den herren der», og hun peker med sitt nyfylte whisky-glass på Martin. «La meg være alene med ham, hva?»

Emil trekker leende på skuldrene og går ut.

«Jeg er full», sier fru Pecha klagende. «Jeg vil stå, jeg må si det til Dem stående, men jeg kan ikke komme ned».

Martin stabler henne forsiktig på benene og spør faderlig: «Vil De ikke ha litt sterk kaffe?»

«Ikke nå», sier hun hastig. «Jeg vil ikke være edru, jeg må ha mot! Si meg, betyr det meget for Dem at jeg tar mot tilbudet?»

«Ja, fru Pecha. Jeg vil være ganske åpen mot Dem. Det hele er mere eller mindre en forretning. Hvis De innvilger så gir Emil meg hundre tyske barn. Barnas liv, forstår De?»

De tyske barn interesserer henne ikke det ringeste. Det er altså bare en forretning for ham, og så har hun også rett til å forlange noe av ham. «Hør her, jeg vet at De holder meg for forrykt, men jeg sier det likevel. Kunne De — ville De gjøre meg en kjærlighets-erklæring?»

«En hva? En — —»

«Jeg vil at De ennu idag i minst en time skal late som om De var forelsket i meg. Uten kyss og slikt, det er nok med ordene for meg».

«Men — vet De da ikke at når man virkelig elsker så sier man ikke mange ordene?»

«Det trenger ikke være mange ord, jeg vet ikke hva man sier da, jeg har ennu ikke — Vil De altså?»

«Ja, hvis De virkelig ønsker det så».

«Og vil De gjerne gjøre det?»

«Ja, fru Pecha».

Det som hos ham er medlidenshet tar hun for kjærlighet. Fremfor alt fordi tåkesløret velvillig innhyller alt.

«Så rop på ham og si at jeg er villig».

Hun er glad for at kjærlighets-scenen ikke skal spilles straks. Martin følger henne ut. Så er det intet annet enn et mørkt værelse, en kjølig seng og søvnen.

DEN SISTE NATT

Den siste natt for mange tsjekere og tyskere i Prag er der. Man myrder videre, man myrder flittig, man må myrde. Foran nasjonalutvalgene står lange køer og venter mere og mindre tålmodig på det korte forhør og på den uundværlige bekreftelse på «nasjonal holdning». Medlemmene av nasjonalutvalgene arbeider alle ivrig, det kniper imidlertid med ortografien og med stilen. Først ble det krevet to vitner, så seks og endelig tyve. Men vitner er det nok av.

Folk vitner gjensidig for hverandre at de har opptrådt antitysk under krigen. Enhver blir spurt om hva han har gjort under revolusjonen, om han har bygget barrikader, og om han har hørt senderen Prag I og fremfor alt Hev-nens sender. Bekreftelsen ser som regel slik ut:

«Mojmir Svatopluk, lege, har klebet plakater Mot hitler i krigen. Bygget Barrikader i bubner-strasse Og drept seks Stikker tyskere derav Tre menn to kvinner og Et barn. Bekreftet av Vlasta Popelkova, nasjonalutvalg Karolinenthal, stempel følger».

Fru Pechas mor har fått en meget kortere bekreftelse: «Innehaveren av dette kort står under beskyttelse av det kommunistiske parti i CSR. Undertegnet: EMIL». Så lot hun seg ikke holde tilbake lenger. «Ellers plyndrer de hele leiligheten. Den som bragte meg i ulykken er i stand til alt.» Hun bragte ennu kjøkkenet i orden, så gikk hun. Etter sin datter spurte hun slett ikke, bare om hvorvidt kirkene var åpne om natten og om man overhodet fikk gå i kirke når kommunistene nå regjerte. Emil forsikret meget alvorlig at han også ofte gikk i kirken og at kommunistene ikke hadde det ringeste mot vakre, gamle kirker.

Med front-kjemperne —

Forts. fra side 4

ten fire timer inntil alle bannet var brukt. Utallige lus ble liggende på veien — men vi kunne ikke gjøre noe ved resultatet. Gruppen Saxe var overlegen seierherre. Seierspremien, en eske sigaretter ble avlevert med tungt hjerte. Som trøst etterlot gruppen Saxe oss lusene sine.

Sent på ettermiddagen hersket det fremdeles en trykket stemning i bunkeren vår. Kamphendelsene ble opphisset diskutert, og som vanlig hos menneskene ble det lett etter en skyldig. Vi var dårlige tapere. Da stemningen vår øket til orkan, grep Fosse, som hadde måttet høre på diskusjonen vår i hullet sitt ved siden av, inn. Truslene hans var så ondartet at vi istedenfor å fortsette striden fikk pokerkortene frem.

EKSTRAORDINÆR GENERALFORSAMLING I A/L FOLK OG LAND

holdes fredag 22. mai kl. 11 på kontoret i Kierschows gt. 5, Oslo til behandling av endring i vedtektene i forbindelse med overgang til aksjeselskap i henhold til lovendring. Andelsbaverne oppfordres til å møte personlig eller ved fullmakt til annen andelsbaver.

STYRET.

Død mann taler ikke

Så lyder et sovjetisk ord-språk.

Dessverre for våre motstandere kunne de ikke for ennå større skams skyld henrette *alle* NS-medlemmer etter 1945. Etter den behandling vi fikk, var det sikkert ønskelig.

Men våre motstandere må ha betraktet oss som levende døde sidenhen ifølge den litteratur som er utgitt av ymse slag. Denne litteratur er tildels gefundenes Fressen for NS-granskere.

Våre feil i årene etter 1945 har vært, at vi har hatt anemositet mot alt som ble skrevet, fordi vi simpelthen har gått ut fra at alt som ble utgitt, stod i stil med det såkalte rettsoppgjør og følgende måtte være løgn og forbannet dikt.

Men ved lesning og gransking så finner en leser perler i form av forsnakkelser. Vi har i Folk og Land blitt opplyst om mange slike verdifulle forsnakkelser.

Forsnakkelsene omkring konsentrasjonsleirene er ikke minst verdifulle for oss. Vi er jo slått i hartkorn med oppgitte forferdelige forhold i leirene, og dermed har vi fått det odiose klengenavn «nazister».

Men så leser vi med store øyne og med tenner som løper i vann om 17. mai-fester, om nyttårs- og julefester, om fødselsdagsfester og om forspisninger over en lav skål. Og hvilke delikatesser! Mens vi hjemme satt med tre løvtynne brødsiver til frokost og aftens med tynt lag sild-oljemargarin på og med noe forferdelig som het fiskepølse, samt røykesild til middagene. (Unntatt storhamstrerene med ditto kapital til det bruk!) Disse forsnakkelsers topp må dog være, å lese om de forståelsesfulle medvitere til disse matorgiene, de etter 1945 æreskjeldte «SS-bandidter».

Å ta etterkrigens litteratur opp til nærmere gransking, er en meget interessant jakt. Den anbefales på det beste som medisin mot den håpløshet vi med ond vilje ble kastet ut i.

For døde eller levende døde er vi på ingen måte, men vi er alle forbitret over den uhørte rettsløshet som den norske stat sank ned i etter 1945. ABH

Fædrelandsvennen på —

Forts. fra side 5

tyske sammenbrudd han forutså

Støren var når det gjaldt disse bestrebelser Quislings nærmeste mann. Han førte delvis forhandlinger om disse spørsmål på tysk grunn når Terboven klarte å hindre Quisling i å reise til Tyskland. Han delte derfor naturligvis Quislings skuffelse og de siterte uttalelser må sees i lys av denne skuffelse. Undertegnede kjente personlig Støren meget godt og har blant annet reist sammen med ham i Tyskland i flere uker. Jeg kan forsikre at Støren naturligvis ikke var av den oppfatning at Norge etter kapitulasjonen var i krig med Tyskland. Han har selv skrevet en beretning til FOLK OG LAND hvori han understreker at han kjente kapitulasjonsavtalens ordlyd og at han først da han hadde lest den gikk med på å overta den stilling Quisling tilbød ham som en slags hemmelig utenriksminister.

Jeg kan også vise til en annen kilde som sikkerlig gir like godt inntrykk av den tyske oppfatning som Terbovens partsinnlegg i striden med Quisling. Jeg har liggende foran meg et brev fra den tyske korvettenkapitän Richard Schreiber, som spilte en ikke ubetydelig rolle i begivenhetene. Han skriver her blant annet:

«Vi ønsket alle, kjære herr N.N., et anstendig Europa fritt for kommunisme. Vi ville i dette europeiske forbund ha frie, selvstendige nasjoner, som levde i ære og under egne flagg, som levde etter sine egne nasjonale og kulturelle behov og som ydet enhver annen stat i forbundet aktelse og vennskap. Vi hadde trodd fast på at den tyske ledelse representerte denne oppfatning og ville handle etter det. Vi har ingen del i bedraget som Tyskland øvet mot Norge fordi udyktige politikere som Terboven forfulgte uanstendige personlige mål. Jeg er idag fremdeles fast overbevist om at Hitler dengang ønsket et fritt, selvstendig Norge og at han falt som offer for bedraget fra noen av sine medarbeidere, som for eksempel Bormann.»

I et senere brev hvori han omtaler General-Admiral Böhms nettopp utkomne bok, skriver han blant annet:

«Det er videre bevist, at Quisling og hans venner ikke var noen forrædere mot eget land og folk, men at deres politiske linje — på samme måte som den tyske krigsmarines — å sette den europeiske ide opp mot bolsjevismen, var

meget virkelighetsnær og verd oppmerksomhet. Idag etter knapt et kvart århundre, har historien bekräftet den som riktig.

Og videre beviser boken at den tyske krigsmarine sine tradisjoner tro har forholdt seg udadelig og intet hadde felles med en Terboven og kamerater».

Når det gjelder dette med den europeiske ide, så hører det ellers med til historien at Quisling under sine bestrebelser på å sikre Norges fremtid også utarbeidet og lanserte en Europapakt som skulle erstatte den tyske okkupasjon av europeiske land og sikre disse frihet og selvstendighet slik som Schreiber fremholder var målet.

Vi føler ingen anger over å ha gått inn for en slik politikk, men tvertimot stolthet, slik hver den kan gjøre som ikke bare følger fåreflokken men sin overbevisning og sin samvittighet.

Siegfried

Arkitekt

HUSTAD

Bærumsvn. 5 — Ø. Ullern
Telefon 55 61 29 — Oslo

Tannlege

MARTIN KJELDAAS

Hansteensgt. 2
Tlf. 44 75 54

ANNELISE PAROW

TANNINNSETNING

Trondheim

TANNLEGE MAAMOEN

Hansteensgt. 2
Tlf. 44 43 33

Kristne Venner

Har du lyst til å treffe gamle venner i et åpent miljø? — Kristne Venner møtes den første fredag hver måned i Colletsgate 43. Etter en tale er det bevertning og anledning til selskapielig samvær.

Møtetid: kl. 19,30.

FORLOVELSESRING-SPECIALEN

tillbyr moderne, garantert 14 karat stemplet håndarbeidede ringer fra kr. 95,— pr. par. Sender pr. postoppkrav porto-fritt over hele landet. Dessuten + 50% rabatt på grunnprisen.

SKRIV EFTER RINGMAL!

Ringene blir sendt straks jeg får bestillingen.

Gullsmedmester

Thorvald A. Olsen

Skollegaten 20 v/ Metodistkirken.

Bergen

Fra kulturfronten - -

(Forts. fra s. 5)

fransk, og det er i første rekke han som har ansvaret for at en lang rekke mere eller mindre uspillelige teaterstykker veltet innover oss. Ingen har derfor som Norrmann i den grad klart å gi publikum avsmak for teater.

Fransk dramatik er noe helt for seg selv. Det er umulig å se et fransk stykke, selv et av de presumptivt beste, uten at man fra første til siste scene formelig knuges ned ved følelsen av hvor umåtelig forfatteren nyter sin egen begavelse. Den enkleste ting skal settes på spissen, intet kan sies naturlig, alt skal være så åndrikt, så åndrikt. Til slutt blir man så kvalm av all denne oppkonstruerte ordrikdom at man kan spy av det.

Men dette spissfindige nonsens faller naturligvis i god jord hos kulturpolitikere, og de sender sikkert teatersjefen mangt et nådig nikk. Og etter premieren kan det vel også hende at det faller oppmuntrende ord når det blir spist og drukket på offentlig eller halvoffentlig bekostning — for enkelte av disse kulturpolitikere kan overhodet ikke tenke seg å ofre noe av sin kostbare tid på kunst hvis det ikke samtidig ble spist og drukket ganske godt.

Ikke alt er dårlig som vises på scenen, og det er ingen grunn til å skjule at det gode vi har fått se vesentlig er av amerikansk opprinnelse. Her finner vi ofte den klarhet og enkelhet som glimrer ved sitt fravær i fransk dramatik. En viss usikkerhet i smak kan nok av og til spores, og effektene kan være lovlig grovkornete, men de beste amerikanske teaterstykker fortjener lovord. Ta for eksempel Arthur Millers «Death of a salesman» («En handelsreisendes død»). Sterk handling, ypperlige roller, i det hele tatt glimrende teater.

Men slike stykker er det dessverre ikke altfor mange av.

Tysk dramatik — slik vi kjenner den i etterkrigsårene — er et sorgelig kapittel. En gramsing i skyldfølelse og anger. Ikke dumt fra et økonomisk synspunkt, da den slags naturligvis finner behag hos seierherrene og blir oppført hos dem som bevis på hvor dypt de beseirete har sunket. Her kan dere se, de var krigsforbrytere alle sammen. De sier det jo selv! Selvsagt bærer tyskerne megen tung skyld på sine skuldre — som deres motstandere gjør det! — Det er nå en gang så at tyskerne i sin naive ærlighet tramper frem mot et mål, der hvor engelskmennene, verdens mest gjennomførte hyklere, kan

nå det samme med raffinert subtilitet. Men hva krigsforbrytelser angår, så burde dog de tyske bodspredikanter tenke på at vel har de sitt å svare for, men la så den annen part gråte angerens tårer over de usigelige redsler de påførte hundretusener av lamslåtte flyktninger under den ufysiske terrorbombing av Dresden, eller ved president Trumans like meningsløse som djevelske ordre om å bruke atombomben mot Hiroshima, mot et land som allerede var slått og ville ha kapitulert når som helst.

Enda mindre sympati får man for den tyske skuespillforfatter som ikke nøyer seg med sin egen Canossagang, men som også vil trekke paven inn i krigsforbryrernes krets.

Nei, bortsett fra de få lyspunkter er det ikke meget å rope hurra for på skuespillkunstens sektor.

Og hva med norsk dramatik? Det er øyensynlig noe kulturpolitikere ikke liker å beskjeftige seg med og som overhodet ikke er en god spisning og drikking verd. Det ser nesten ut som man ikke ønsker at det skal stå frem nye norske dramatikere. Da må man i så fall ofre noe for å få dem. Betale ordentlig for lovende manuskripter, ikke være redd for å ta en sjanse. Og det må ikke være slik at en dramatisk forfatter absolutt må være en teaterkritiker eller en petitjournalist man er redd for! Det er symptomatisk at en av de meget få norske etterkrigsdramatikere var Axel Kielland i Dagbladet. Han viste unektelig et visst håndlag, men det aller viktigste manglet: hjertelaget. På oss som kjente ham og hadde lidt under hans ondskap og forfølgelse, virket det som skjærende hån at etter hans død fremsto det en naiv beundrerske og lovpriste den avdøde forfatters hjertelag. Det var vel intet han savnet mere.

Det sier seg selv at det så kalte Riksteater følger pent og pyntelig i de andre teatersjefers spor. Noe annet var vel heller ikke å vente. Lederen Frits von der Lippe hører ikke til dem som tør vise mot og initiativ. En som kjente ham godt, forøvrig en av de «gode» nordmenn, karakteriserte ham engang med disse ord: «Han har Finn Halvorsens dårlige egenskaper, men til gjengjeld mangler han alle hans mange gode». Og han ga herr riksteatersjefen et passende klengenavn som ikke egner seg til gjengivelse på trykk.

Hors de Combat

**MALERARBEIDE OG
RENGJØRING
UTFØRES**

Henv. Miller - Tlf. 67 76 71

Landssvikdebatten -

Forts. fra side 2

idømt etter beslutninger av en eksilregjering(!). Det hevdes av enkelte folk at slike eksilregjeringer ikke er lovlige.

Til dette er det bare å si at det er alminnelig anerkjent i dette land og i andre land at en regjerings fullmakt blir utvidet ved nødrett under slike forhold som hersket i Norge fra 1940 til 1945.

Det ville ha vært ganske umulig både for hjemmefronten og for utefronten å fortsette kampen mot fienden om vi ikke skulle ha anerkjent en slik nødrett. I denne spesielle forbindelse spiller det ingen rolle om Elverumfullmakten var blitt vedtatt i formelle former eller ikke.

Og nu når herr Hambro nesten Galhøypiggen i sitt London-juridiske selvforsvar, idet han uttalte:

Det som er ganske klart, er at Elverumfullmakten har spilt en meget stor historisk, politisk og psykologisk rolle, og det er like klart at selv uten en slik formell fullmakt ville Regjeringen etter alminnelige prinsipper hatt lov til å gi de lover som var nødvendige for å styre land og folk mens landet var hærtatt.

— Noe ganske annet er det at vanskeligheter kan oppstå når et land er hærtatt og under fremmed styre mens den lovlige regjering sitter i utlandet. Den fysiske makt, den faktiske makt, er gått over på okkupasjonsmakten som har greid å hærta landet. (Som de virkelige svikere ikke ville forsvare før de rømte fra det. A. L.) Herr Hambro fortsetter sin meget veltalende demonstrasjon mot lovens urgamle makt i det bofaste norske folk — med denne knallperle mot hans og mange andres demagogiske deklamasjoner:

Denne makt (d. e. okkupasjonsmakten) har både rett og plikt til å opprettholde lov og orden i landet, og har den fullmakt som dertil er nødvendig. Men suvereniteten, den lovlige styresmakt, er ikke gått over på okkupanten.

Det har vært hevdet av enkelte mennesker at befolkningen var forpliktet til å lyde okkupanten, og at det derfor var i strid med folkeretten å forsøke å binde befolkningen med nye regler som var gitt i London. Dette er ikke en juridisk holdbar argumentasjon, hevdet Hambro.

— Det er et argument til på samme linje som vi hører gjentatt om og om igjen. Det er at det var ikke krigstilstand i Norge etter den 10. juni 1940, sa Hambro. (Nei, det er ikke dette

vi har hørt om og om igjen av innsiktsfulle og rettslærde som leser innenat i loven, men at Norge etter at Regjeringen hadde befalt Forsvarssjefen å kapitulere og innstille fiendtlighetene — ikke lenger var deltager i krig som er ordlyden i seksogottis gjerningsinnhold. Der står intet om krigstilstand, som er et emigrantpåfunn av folk som selv ikke har deltatt i krig. A. L.)

*

Hambro fortsetter og ingen jordisk viten om det som var og er — om krig og besettelse — synes å fordunkle klarheten i hans blikk ovenfra og nedad:

Derfor skulle det være ulovlig å bruke reglene om krigstid i Norge under okkupasjonen. Dette er åpenbart helt uriktig. Krigstilstand, krigstid, blir ikke opphevet ved våbenstillstand.

Edvard Isak Hambro sa videre: — Men det kan naturligvis oppstå vanskelige spørsmål for den enkelte nordmann under slike forhold.

Både okkupanten og Regjeringen krevde lydighet. Norske borgere kunne mene at de hadde en plikt til å adlyde de maktbud som ble gitt av okkupanten, og samtidig kunne slike maktbud stride mot de lover og regler som gjaldt i landet inntil okkupasjonen kom, eller mot nye regler som ble gitt i London under krigen.

(Innpakket i papir og hysing er ovenstående bemerkninger ikke så værste riktige til professor Hambro å være, men de står jo i strid med alt det gale, som han gir tilbeste i debatten. Se således de følgende bemerkninger. A. L.).

— Det var sikkert helt lovlig å gi de rettsregler som ble gitt i London. Men det er ikke derfor sikkert at det alltid var like klokt å gi de regler som ble gitt. Og selv om det var lovlig å gi straff, er det jo ikke derfor helt sikkert at den straff som ble idømt, alltid ville virke like rimelig. (Når straffen ikke var lovlig, er det ikke spørsmål om dens rimelighet. A. L.)

*

HAMBRO INNRØMMER LOVBRUDD!

Så kommer denne sammensatte og selvmotsigende emigrantjurists oppsiktsvekkende avsløringer av okkupasjonsoppgjørets sentrale mangler på lovmedholdighet. Dette innbragte herr Hambro en skarp tilrettevisning av en av medvirkerne til elendigheten, justisminister, rømt rådmann fra Trondheim 1941 —1942, høyesterettsdommer og nu igjen Justisminister Oscar Christian Gundersen.

Herr Hambro uttalte blant annet:

Det kan hevdes at det var tvilsomt å gi lovene tilbakevirkende kraft. Men det var nødvendig å gi lover i krigstid, og en rekke slike lover ville overhodet ikke hatt noen virkning eller noen betydning hvis de ikke ble gitt tilbakevirkende kraft. I normale tider gir man ikke straffelover med tilbakevirkende kraft. I dette land strider det mot Grunnloven, og i dag ville vi formodentlig også hevde at det strider mot grunnleggende menneskerettigheter å gi straffelover med tilbakevirkende kraft.

Spørsmålet er da om denne regel mot å gi lover tilbakevirkende kraft suspenderes i krigstid, og svaret er helt sikkert: I en nødstilstand som krig er, må man sette individets rettigheter til side for å redde landet. Dette er nå også fastsatt som regel i den europeiske menneskerettighetserklæring. Et ganske annet spørsmål er det naturligvis om det er riktig også å suspendere den slags menneskerettigheter når krigstilstanden var over, altså i frigjøringsdager. Det svaret som ble gitt på dette, var ja. Det var nødvendig, det var påkrevet, for hvis ikke det ble gjort, ville vi fått lynsjustis i Norge i de dager.

Hambro avsluttet sitt innlegg med følgende appell til følelseslivet som intet har med ankemålene og okkupasjonsoppgjørets lovligheit å bestille. Den utkastede hanske skal taes opp! Hva hadde mange av dem gjort som tyskerne skjøt? Har de stortalende og prisbelønnede etter-okkupasjonshelter ikke tenkt på det?

Herr Hambro sa:

Jeg tror det også er et annet argument vi skal huske på, helt til slutt. Det er ikke bare svikerne som har krav på rettferdighet, men også de utallige kvinner og menn i dette land som ofret alt i kampen og gjengav oss troen på oss selv. Her sitter folk omkring i dette land med sår på sjelen og med sår på legemet — faderløse og enker som med usigelig savn tenker med stolthet på den innsats som kostet dem det dyrebareste de hadde. **Hvordan ville det virke på dem i dag om vi skulle kullaste rettsoppgjøret og la folk få føle at det kanskje ikke var så farlig likevel at de ikke strakk til i farens stund?** Vi skal ikke ofre rettferdigheten på hevners alter, men vi skal heller ikke i tankeløs godhet svekke respekten for lov og rett. Det er halsløs gjerning å svikte sitt land. Slik har det alltid vært, og slik må det være hvis vi skal leve som folk. (Fortsettes).

Mot opprørerne -

Forts. fra side 1

neste landsby, og vi var trette etter den lange marsjen. Min nærmeste overordnede — løytnant Aksionov — kom opp til oss i bilen med morseapparatet, og vi kom fram utpå formiddagen. Der var det livlig handel i basarene, og fire timer etter kom resten av staben.

Men jeg fikk liten glede av bilturen, for jeg ble anklaget for fluktforsøk. Kommissaren for staben ga ordre til sin nestkommanderende — Politrak Molchanov — om å undersøke saken i alle detaljer. Molchanov, som var jøde, truet med militær domstol, og det kunne bety dødsstraff.

Men heldigvis hadde vi alt montert morseapparatet, og prøvde å oppnå forbindelse med staben for mottagelse av telegrammer, så de hadde ikke noe bevis for fluktforsøk.

Vi syntes det var en latterlig tanke, og de fintene de kom med, som skulle være «morsomme», virket alt annet enn morsomme på oss.

Vi ble innkvartert på skolen, og vi sov på slette gulvet, med et feltullteppe over oss! Hele området rundt skolen var under streng bevoktning, ingen slapp inn uten spesiell tillatelse, og selv folk innen vår avdeling måtte avgi passord — bestemt av stabskommandoen for å slippe forbi vaktene. På denne måten kunne ingen fra den opprørske befolkningen få forbindelse med oss innenfor området, og vi kunne heller ikke få kontakt med noen utenfor.

To dager etter vi kom, ble to av våre soldater drept av stedets sivile befolkning midt på lyse dagen. Det ble gjort rassia i landsbyen, og et par mistenkte ble arrestert, og måtte til forhør hos staben. Det viste seg at disse to dagestanterne var militærnektre, og vi hørte at siden var alle militærnektre som sunket i jorden. Så fikk vi ordre om ikke å gå ut i landsbyen alene, men flere i følge, på grunn av den kritiske situasjonen. En uke gikk, uten noen alvorlig episode, og en annen divisjon avløste oss, så vi måtte forlate stedet og marsjere videre fram.

Vi kom til ruinene av aulen Gunib, og marsjerte videre på Kara Koissus venstre bredd, hvor innbyggerne heller ikke var særlig begeistret over å se russere, for de hadde ikke glemt at deres egne krigere under Sjamil tapte slaget mot russerne nettopp her ved dette pyramideformede fjellet, som reiser seg med stupbratte sider fra selve fjellslätten omkring.

Selve flaten på toppen av fjellet kan være 10 kvadrat-

kilometer, med beiter og åkerland og spredt bjørkeskog med rislende bekker, og inne på flaten ligger aulen, landsbyen og borgen Gunib. Denne naturlige festning prøvde Sjamil å gjøre uinntagelig med alle midler, og slik at den kunne forsvares med en forholdsvis liten styrke.

Men den dyktige strateg — den armenske general Loris - Melikov - løste oppgaven på en ypperlig måte. Det var den 7. de september 1859 — 7. er armenernes lyketall — at den russiske fyrst Barjatinski stod med sine hærstyrker ved foten av fjellet, og så den fremragende armenske generalen gå mot Sjamil med bare 40 mann. Russerne regnet det for galskap å føre krig mot Sjamil på denne måten, for gjennom tidene hadde russiske generaler med tusener av krigere lidt nederlag her. Fyrst Barjatinski rådet den armenske generalen til å ta med seg iallfall et par regimenter, men Loris-Melikov nektet å ta med seg mere enn 40 mann, som han hadde valgt ut, og han svarte: «Deres høyhet — De glemmer at jeg er armenier»

Ved daggry klatret han og hans menn oppover fjellet fra syd og nordsiden, ved hjelp av taustiger, og der trodde fjellboerne at fjellet var ubestigelig. Sjamil oppdaget dem, og trodde at flere divisjoner angrep, han steg til hest og red ut av borgen, men han var ikke kommet langt, før Loris-Melikov fikk tak i en hest og forfulgte ham. Sjamil ble et lett bytte for ham. Fulgt av sine 40 menn red armenieren opp til den lille bjerkeskogen der, og utleverte ham som fange til fyrst Barjatinski, som ventet der med sin stab.

Russerne trodde at dette måtte være et under, for de hadde ligget i krig med Sjamil i 25 år med store styrker uten at det hadde lykkedes dem å trenge inn i denne fjellverden. Og nå — i løpet av få timer og med bare 40 mann klarte armenieren Loris-Melikov å sette punktum for legenden om Sjamil. Dette gjorde ham berømt og han ble forfremmet til en stilling som tsar Alexander den 2. dens stedfortreder og høyre hånd. Dette førte til at han ble en av Ruslands mektigste diktatorer.

Våre avdelinger forlot nå borgen Gunib, hvor befolkningen så på oss som fiender, og så fortsatte vi nedover den redselsfulle kløften — Arakan-Arakanski Peresjeika — og det tok oss minst to timer å forsere denne uendelige zik-zak-veien, fra toppen av fjellet og ned i Mahatsjkaladalen. Men hele tiden måtte vi holde geværene parat, og fingeren på avtrek-

OVER BEKKEN EFTER VANN

En rekke norske aviser med kommunistbladet FRIHETEN i spissen har bragt et bilde fra Sachsenhausen med den bedrøvelige underskrift under de tre velnærede herresom trekker en vogn: «Dette bildet som viser hvordan fangene i Sachsenhausen ble brukt som trekkdyr foran svære lastekjerrer ble funnet hos en av SS-vokterne. De yndet å skaffe seg «minner» på den nedverdiggelsen de utsatt fangene for». Hverken FRIHETEN eller dens norske pressekolleger hadde behovet å gå så langt som til Sachsenhausen for å bringe fanger som trakk store vogner og ble satt til «nedverdiggende» arbeide. Kanskje en eller annen av bladets partifeller oppbevarer lignende fotografier fra deres fangevoktertids på Ilebu? Bare at fangene der naturligvis ikke så velnærte ut som de norske storeterne og pakkegrossistene i Sachsenhausen.

SKYT PÅ HEIMEVERNET!

Ellers har pressen gjort stort anskrik fordi en tidlige-

keren. Vi fikk ordre om å skyte løs på alle som prøvde å stoppe vår framrykking. Det var umulig å stole på befolkningen, som aldri glemt Sjamils nederlag og tenkte bare på å hevne det.

Vi var såvidt kommet ned til foten av fjellet, da vi hørte et voldsomt brak, og vi så deler av et fly, som ramlet ned over fjellsiden — 4000 meter ned, og metalldelene lå strødd utover sletten ved foten av fjellet.

Det var et av våre jettfly av typen Tsjaika, som hadde fløyet over oss hele tiden mens vi var på marsj nedover den uhyggelige Arakan-kløften, for å holde utkikk med stedets fjellfolk, som kunne overfalle oss i det utilgjengelige terrenget mellom fjellsidene. Men i den tett tåken over fjellet, gikk flyet for full fart mot fjellsiden, 30 meter fra toppen, piloten ble drept momentant, og bensinen strømmen nedover fjellsiden.

Vi marsjerte videre mot byen Mahatsjkal, og her så vi følgene av en togulykke, som inntraff like utenfor jernbanestasjonen. Sårede ble i all hast kjørt i sykebil til byens sykehus, uten at vi fikk rede på årsaken til ulykken.

HENRETTELSE

Noe mer umenneskelig enn krig finnes ikke. Seks av våre soldater skulle straffes

re «Rinnanmann» etter innkallelse pliktskyldigst møtte frem til tjeneste i Heimevernet. Vi tror ikke den domfelte «landssviker» var mere begeistret for tjenestgjoringen enn pressen og det har da også fra andre domfelte side vært protestert overfor Heimevernet mot tjenestgjoring for «retts»-oppgjøret er blitt behørig revidert, men uten resultat. De som ikke har møtt frem ved innkallelse er blitt trukket for retten og behørig dømt. Så rett kritikken mot Heimevernet og myndighetene, ikke mot de domfelte. Vi tror ingen av dem nærer noe ønske om å delta i den norske stridsmakt før landet igjen er blitt en rettsstat.

UNGE HØYRE INN FOR «ARBEIDETS DAG»!

Ung Høyre har i anledning av den nylig passerte 1. mai sendt ut et opprop som minner sterkt om de gode gamle dager da Adolf Hitler laget klassekampdagen om til en «Arbeidets dag». De unge høyrefolk, som her går så trofast i nazistenes spor skriver at «vi ønsker at 1. mai blir en dag i samar-

som desertører, fordi de hadde vært borte fra sine avdelinger i to døgn uten tillatelse. Hele divisjonen stod samlet på torvet i byen Mahatsjkal, som er hovedstaden for autonomrepublikken Dagestan. Desertørene ble betraktet som folkefiender, og ble hengt på en grusom måte med et tykt tau rundt halsen mens tusen mennesker stod der tause og stille og så på redslen.

Så satte orkestret i med en seiersmarsj, og soldatene sang en munter soldatersang.

Dette skjedde i september 1941, før vi ble sendt til fronten. Etter disse grusomme henrettelsene spredte en viss angst seg blant troppe- ne. Det var ment som en skrekkvirkning på oss soldater, som nå visste hva som ventet oss hvis vi gjorde noe lignende.

Og slik var situasjonen hele tiden. Ustanselig ble det sendt nye og stadig større styrker mot befolkningen, for å tvinge den til å holde seg i ro. Og i våre avdelinger ble det håndhevet en ytterst streng disiplin, alt før de skulle sendes til fronten og krigsskueplassene.

I årene 1943—44 gikk det rykter om at en del av den nord-kaukasiske befolkningen ble deportert til fjernere områder, og at det var generalen Ivan Serov, som ledet den hemmelige polititjenesten og deportasjonene.

beidets tegn. En manifestasjon om at arbeide er en nødvendighet for videre materiell og kulturell fremgang for Norge».

STUDENTERSAMFUNDET SLAPP NEGEREN

De venstreradiale i Studentersamfundet nekter seg ingen ting. Til det nylig avholdte formannvalg hadde de som kandidat stilt den sør-afrikanske neger Freddy Reddy. Men da gikk det tydeligvis for vidt også for den borgerlige saueflokk. Ja endog venstrestudentene som ellers ynder å demonstrere sin radikalisme og sin samhörighet med marxistene sprakk i to slik at høyrekandidaten Tore Husebø ble valgt til formann med knapt forsprang på negeren. Førstnevnte hadde 359 stemmer og sistnevnte 43 stemmer mindre.

ROCKEFELLER JR. BLE SPIST

Sønnen av den amerikanske presidentkandidat og New York-guvernør Rockefeller er etter hva det nå bekreftes blitt spist av de innfødte på Nyguinea. Sønnen Michael hadde først filmet kannibalske festmåltider uten å tenke på at de innfødte også kunne få lyst på ham. Hans venstreliberale far drar likevel fortsatt til valgkamp under mottoet: alle mennesker er like.

Forbundets kontor

holdes stengt mandage og lørdage. Ekspedisjonstid tirsdag — onsdag — torsdag og fredag fra kl. 10 til 15

Sekretæren kan bare påregnes truffet etter forutgående avtale. Telefon: 377696. Postadresse: Postboks 3214 - Postgiro 150 28.

Postadresse: Postboks 3214 - Sagene 4 — Postgiro 150 28

FOLK OG LAND

Kierschowsgt. 5, Oslo 4

Telefon 37 76 96

Boks 3214 - Sagene

Ekspedisjonstid: Tirsdag til fredag fra kl. 10 til kl. 15. Mandag og lørdag holdes kontorene stengt.

Redaktør Melsom kan bare påregnes truffet etter forutgående avtale.

Abonnementspriser:

Kr. 36,— pr. år, kr. 18,— pr. halvår i Skandinavia. Ut-20,— pr. halvår. — I nøytralt omslag innenlands: Kr. 46,— pr. år, kr. 23,— pr. halvår.

Løssalg kr. 1,00.

Bruk postgironr. 16 450.

Utgiver A/L Folk og Land